

Levél (akár szorgalmi is lehet!)

Kettesével-hármasával (ne zárjuk ki, hogy egyenként!) fogalmazzanak a gyerekek Liliának egy rövid levelet! Mit írnának neki a jelen helyzetben?

Megbeszélés (a jövő, ha belefér)

Vajon mi fog történni szerintetek 2-3 hónap múlva? Vázzunk több lehetőséget is!

Megjegyzés még: Az óra összességében jól sikerült; bevonta és megmozgatta a gyerekeket. Voltak azonban nehéz pontjai is. Ilyen volt a fiúk és a lányok közti feszültség, ellentét mely nyilván életkori sajátosság („A fiúk miatt már megint nem....!”), de erre az osztályra nagyon jellemző volt. Ez aztán szült néhány fegyelmezési helyzetet: volt olyan, hogy ki kellett lépünk a játékból, hogy leállítsam a vádaskodást, vagy, hogy figyelmeztessem őket a megállapodásunkra, miszerint odafigyelünk egymásra, meghallgatjuk a másikat. Ez a része nem volt könnyű, és tudom, hogy néhányukban maradtak feszültségek ezzel kapcsolatban az óra után is, ami bizonyára elvett a felhőtlen játék élményből. A következő alkalommal játékban próbáltam foglalkozni a kérdéssel (milyen, amikor el tudom mondani, amit akarok, milyen, amikor nem, mert valami megzavar stb.), és nagyon bízom benne, hogy ebből mindenki hazavitt egy kicsit...

A lépcső

Márton Gábor Csaba

Ajánlott korosztály: 11-12 évesek (Tanítási drámaóra keretében ezzel a korosztállyal van alkalmam találkozni. Ezzel együtt úgy vélem, hogy az óra, kis módosításokkal, bevihető felsőbb éves csoportokra. Témája miatt kiváltképp hasznosnak gondolnám akár még 17-18 évesekből álló társaságok számára is.)

Időtartam: 90 perc

Kerettörténet: Alessandro Baricco *Novecento* című műve nyomán – a történet a XX. század elején, egy óceánjáró hajón játszódik, aminek zongoristája, fantasztikus tehetségén túl elsősorban arról híres, hogy a hajón született, és azóta el sem hagyta azt.

Fókusz: Elég erős lehet az új iránti vágy ahhoz, hogy továbblépésre késztesen egy „burokban” felnevelkedett embert? (A gyerekek szempontjából talán így hangozhat a kérdés: milyen helyzetben vagy cél érdekében vagyok képes a nagyobb önállóságra, akár elhagyva a biztonságot jelentő háttérmet?)

1. Séta a térben – egész csoportos megbeszélés

A tanár megkéri a gyerekeket, kezdjenek el sétálni a térben, anélkül, hogy ráállnának egy irányra; eközben ne is kommunikáljanak egymással, képzeljék el, hogy egyedül vannak! Egyszer csak már nem is a térben vannak: egy hajón sétálnak.

„Hatalmas óceánjáró ez. Hajnal van, rajtad kívül senki sincs a fedélzeten. Néha meg-megállsz, és csak bámulod a végtelen vizet. Ebben a nyugodt állapotban éri a füledet egy különleges muzsika. (A tanár elindít egy lágy, különleges zongorajátékot – én Brad Mehldau egyik számát használtam) Nem kétséges, valaki zongorázik a hajó gyomrában. Nehezen írható le a hallott dal. Milyen is? Hallgasd kicsit! Belopózik a füledbe, átszalad a testeden. Aztán mintha magával vinne: el, messzire! Utazol a dallal, távoli tájakra. Majd lassan, érezhetően a végéhez közelít, és visszahoz magával a hajóra.” (Bejátszás vége)

A csoport körben ül, és a tanár beszélgetést indít: Milyen érzés volt ezen a fedélzeten sétálni? Vajon ki miért kelhetett fel ilyen korán, és ment ki a fedélzetre? Milyen volt az a zene, amit hallottatok? Hová vitt titeket? Szerintetek ki zongorázhatott?

2. Tanári narráció

„A hajót, amelyen a mai játékunkban utazni fogunk, Virginiának hívják, és az 1900-as évek elején rója a mérföldeket Európa és Amerika partjai között. A zongorán pedig egy Danny nevű fiú játszott. 20 éves, és a hajó zenekarának tagja, az együttesben természetesen ő a zongorista. Fantasztikus tehetség, sokan úgy gondolják, nem egy óceánjárón volna a helye. Köztük a kapitány is.”

„A kapitány születése óta ismeri Dannyt. Így a kíváncsi utasok legtöbbször hozzá fordulnak, ha szeretnének többet megtudni a tehetséges fiatal férfiről. A következőkben arra kérlek titeket, legyetek ilyen kíváncsi utasok, én pedig fel fogom venni a kapitány szerepét. Szerintetek hol és mikor adódhatott lehetőség arra, hogy az utasok szóba elegyedjenek a kapitánnyal, és kikérdezzék őt Dannyról?... Rendezzük át a teret ennek megfelelően!”

Érdeemes hagyni némi időt a csoportnak a játék kezdetén, hogy megtalálják a helyüket, a „szerepüket”, mielőtt a tanár belép mint kapitány.

3. Forró szék (a tanár szerepben)

A kapitány szerepében a tanár – a várhatóan érkező kérdésekre – az alábbi információkat kívánja megosztani a gyerekekkel:

Danny a Virginianen született. Egy matróz, Frank Boodman, talált rá csecsemőként az egyik mosdóban. Születése óta nem hagyta el a hajót. Frank sokáig titokban tartotta a létét, de természetesen egy idő után nem lehetett tovább rejtegetni. A hajó közössége, így köztük a kapitány is végül belement: maradjon a fiú a hajón. Ha a szárazföldre lépne, nagy zűr lehetne a papírok körül, és akkor elvonnák Franktól. Így Danny a világ számára nem létezett. Ki-ki tanította arra, amire tudta. Kicsit furcsa, de jóra való fiú. Dolgos: amikor nem tanult, a konyhán és a bárban segített, amiben tudott. 8 éves volt, amikor elhunyt a pótapja. Akkor egy időre eltűnt, nem találták sehol, és pár nap múlva, hajnaltájt a kapitány zongoraszóra lett figyelmes. A bárban találta Dannyt. Attól kezdve játszik a zenekarban. Danny a kapitány számára olyan, mintha a fia lenne.

4. Naplórészlet

Szeretnék nektek felolvasni egy naplórészletet Danny legjobb barátjától, Timtől.

„Egyszer megkérdeztem Dannyt, mire gondol, amikor játszik, és mit néz olyan mereven maga előtt, hol jár a feje, míg a keze magányosan sétálgat fel-alá a billentyűkön. És ő így válaszolt:

– Ma gyönyörű vidéken jártam, a nők haja csak úgy illatozott, és fényben úszott minden, és hemzsegték a tigrisek.

Utazgatott vagy mi. És mindannyiszor máshova ment: hol London belvárosába, hol távoli vidéket szelt át vonaton, hol magas hegyre mászott, ahol a hó derékig ér, vagy éppen a világ leghatalmasabb templomába zarándokolt oszlopokat számolni és farkasszemet nézni a feszülettel. Utazott. Talán azt a legnehezebb megérteni, honnan volt egyáltalán fogalma arról, mi mire hasonlít, milyen egy templom, a hó, a tigrisek és... hiszen soha nem látta egyiket sem. Viszont rengeteget beszélgetett a világ különböző tájairól érkező utasokkal, és itta a történeteiket. Aztán játék közben meglátogatta a történetek helyszíneit.”

5. Szobrok és képek (kiscsoportos munka)

A tanár arra kéri a játékosokat, hogy váljanak szét három kiscsoportra.

- Az első csoport feladata az, hogy az egyik csoporttagból, mintha agyag lenne, formálják meg Dannyt, ahogy a kívülállók látják őt, miközben zongorázik!
- A második csoport készítsen egy képet egy olyan helyzetről, amikor Danny egy utassal beszélget! Milyen lehet Danny olyankor?
- A harmadik csoport szintén egy közös képet alkosson: mutassák meg, milyen az a valóság, az a világ, amit Danny lát, ahová ő utazik, amikor játszik! Milyennek képzelheti azt a világot, amit még sose látott?

A csoportok megnézik egymást, és közösen próbálják megfejteni, értelmezni a többiek munkáját.

6. Szerep a falon

A tanár a gyerekekkel közösen összegyűjti egy lapra, mit tudtak meg eddig Dannyről.

7. Tanári narráció – egész csoportos megbeszélés

„Danny nagyon sokat beszélgetett az utasokkal, akik azon túl, hogy meséltek neki, a fiú sorsáról hallva már-már versenyszerűen próbálták meggyőzni őt: lépjen a szárazföldre, nézze meg a világot. Rádásul olyan tehetséges, igazán nagy ember is lehetne.

– De hát én ismerem a világot – válaszolta mindig Danny.

Egyszer egy utasnak sikerült feltennie egy olyan kérdést, ami felkeltette a fiatal ember kíváncsiságát. Szerintetek mi lehetett ez a kérdés? Mi az, amire Danny nem tudhatta a választ? Mi az, amit a hajón nem tapasztalhatott meg, és a történetekből sem ismerhetett?”

(A felmerülő kérdések közül a legjobbakat felírhatjuk a Szerep a falon konvencionál használt lapra.)

8. Jövőkép – kiscsoportos jelenet

A tanár arra kéri a tanulókat, négy kiscsoportban készítsenek egy-egy jelenetet arról, hogyan képzelheti Danny a jövőjét, milyen lehetséges események, megoldandó helyzetek állnak előtte az egyik, illetve a másik úton. Kettő csoport a hajón maradt, kettő pedig a szárazföldre lépő Danny jövőjéből hozzon helyzeteket. Ezek lehetőleg snittszerű, rövid történések legyenek.

Megadhatjuk azt is, hogy a két verzióval dolgozó két-két kiscsoport egyike meghatározóan pozitív, míg a másik meghatározóan negatív helyzeteket hozzon, hogy a lehető legszélesebb spektrumot lássuk – hiszen hamarosan mérlegelni kell.

9. Fórum-színház

„Bármennyit is morfondírozott magában, még ha egy-egy pillanatban megszületni is látszott az elhatározás, Danny úgy érezte, nem dönthet addig, míg nem beszélt a kérdésről a kapitánnyal. Fontos neki a véleménye, és azt is pontosan tudja, hogy mennyire szereti őt a kapitány – nem akarja megbántani, és azt sem, hogy hálátlanak tartsa őt. Kényes beszélgetésnek ígérkezik ez, de tudnia kell, mit gondol ő, támogatná-e, ha úgy döntene, elhagyja a hajót. Másrészt fontos lenne tisztán látnia: ha úgy alakul, visszatérhet-e a Virginianre?”

A csoportból egy vállalkozó a fórum-színházi helyzetben Dannyként bemegy a kapitány irodájába, és beszél neki a benne felmerült kérdésről. A kapitányt a tanár játssza. A csoport többi tagjának segítenie kell a Danny szerepét játszó társuknak, hogy miként vesse fel a kapitánynak a lehetőséget. *(Itt fontos emlékeztetni a játszókat: Danny nem akarja megbántani, sem hálátlanak tűnni, tehát „nem ronthat ajtóstul a házba”.)*

A tanár a szituációban kapitányként „támogató szülő”, aki ugyanakkor igyekszik felhívni Danny figyelmét a rá váró nehézségekre. Figyelmezteti, hogy a kikötés után a hajó pár órán belül visszaindul Európába, és várhatóan csak fél év múlva tér vissza az adott kikötőbe, tehát addig mindenképp magára lesz utalva.

10. Az utolsó dal

A tanár lejátszik a csoportnak három zongoradarabot – közösen válasszák ki, melyiket játszhatta Danny a kikötés előtti utolsó estén!

A dalok jellegük szerint:

- *melankolikus, például Michael Ortega – It's hard to say goodbye*
- *„bizonytalan”, például Yann Tiersen – La dispute*
- *indulószerű, például Yann Tiersen – Rue Des Cascades*

11. A lépcső

„Eljött a kikötés napja, és miután minden utas elhagyta a hajót, Danny a lépcső tetejére állt. Bár még mindig nem hozott egyértelmű döntést, a poggyásza a kezében volt.”

A csoport tagjai egy-egy lapra írják fel a szerintük legerősebb érvet a szárazföldre lépés mellett, illetve ellen! Majd a tanár kijelöli a lépcső vonalát a teremben, és megkéri a játszókat, álljanak fel egy sorba a lépcső hajó oldali végéhez, és fogják kezükbe iskolatáskájukat. A játékban mindannyian Danny szerepében vesznek részt.

A tanár elkezd olvasni sorban a felírt érveket, és a játszókat egyenként eldönthetik, szerintük az általuk játszott Danny számára mennyire lehetett fontos az az érv: elég-e ahhoz, hogy egy lépcsőfokkal lentebb lépjen, vagy épp ellenkezőleg, visszalépésre készíti?

Amennyiben a diákok több mint fele túljut a lépcső képzeletbeli felezővonalán, hősünk elhagyja a hajót.

12. Danny története

A tanár megkéri a csoport tagjait, írják le egy-egy papírra, hogy szerintük miről mesélhetett Danny egy év múlva annak az embernek, akivel az adott pillanatban őszintén beszélhetett, akivel folytatott társalgása során felmerült a hajó elhagyásának, vagy csupán annak lehetőségének története. Kérjük a játszóktól, hogy próbálják meg ezt egy „központi szó” köré sűríteni (ami lehet egy tárgy, egy érzés vagy akár egy személy is)!